

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY CÁC MÔN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CHUYỂN ĐỔI SỐ HIỆN NAY

Phạm Hồng Hải

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã và đang đặt ra thời cơ và thách thức mới đối với việc thực hiện nhiệm vụ giảng dạy, nghiên cứu khoa học của mỗi giảng viên ở các trường đại học. Vấn đề cấp thiết đòi hỏi các trường đại học là nâng cao chất lượng giảng dạy các môn lý luận chính trị, đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số nhằm phát triển năng lực, trình độ của mỗi giảng viên giúp thực hiện thắng lợi mục tiêu giáo dục, đào tạo. Bài viết tập trung phân tích sự cần thiết và đề xuất một số biện pháp nâng cao chất lượng giảng dạy các môn lý luận chính trị ở các trường đại học, đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số hiện nay.

Từ khóa: Chuyển đổi số, lý luận chính trị, trường đại học

Nhận bài ngày 6.8.2023; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 25.9.2023

Liên hệ tác giả: Phạm Hồng Hải; Email: phamhonghai12081993@gmail.com

1. MỞ ĐẦU

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế hiện nay, “khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn biến rất nhanh, đột phá”¹ có tác động sâu sắc và đa chiều đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Trong đó, giáo dục đại học đang chịu sự chi phối và tác động mạnh mẽ của cuộc cách mạng này nhanh hơn hết, do đây là bậc giáo dục then chốt, tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao, có khả năng linh hoạt, tiếp biến và làm chủ được nền khoa học công nghệ hiện đại, tập trung chuyển đổi số (CDS) trong hoạt động giảng dạy của giảng viên. CDS là việc sử dụng các công nghệ số để thay đổi mô hình tổ chức, hoạt động nhằm tạo ra những cơ hội, lợi ích và giá trị mới. Đối với giáo dục - đào tạo, chuyển đổi số là quá trình chuyển việc truyền thụ kiến thức chủ yếu bằng phương pháp thuyết trình, giảng giải sang phát triển năng lực người học, tăng khả năng tự học, tạo cơ hội học tập mọi lúc, mọi nơi trong môi trường số; cá nhân hóa việc học, góp phần tạo ra xã hội học tập và học tập suốt đời. Sự thay đổi này bước đầu đã cho thấy những triển vọng của chuyển đổi số trong giảng dạy

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập I. Nxb. CTQG Sự thật, Hà Nội, tr.208.

các môn lý luận chính trị (LLCT), song về lâu dài còn rất nhiều vấn đề cần thực hiện một cách khoa học, đồng bộ sẽ nâng cao chất lượng giảng dạy môn LLCT ở các trường đại học

2. NỘI DUNG

2.1. Sự cần thiết phải chuyển đổi số trong giảng dạy các môn lý luận chính trị ở các trường đại học

Trong nội dung, chương trình đào tạo của các trường đại học ở nước ta, các môn LLCT có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng, góp phần xây dựng thế giới quan, phương pháp luận khoa học và niềm tin cộng sản chủ nghĩa, xây dựng bản lĩnh chính trị, lập trường tư tưởng, đạo đức, lối sống, nhân cách cho sinh viên. Đồng thời, trang bị kiến thức giúp sinh viên có cơ sở để đấu tranh trên lĩnh vực tư tưởng - lý luận, góp phần bảo vệ và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng. Tuy nhiên, các môn LLCT thường được xem là những môn khô khan, không hấp dẫn như những môn học khác, không kích thích được người học. Nguyên nhân của vấn đề này có thể xuất phát từ phía giảng viên và cả từ sinh viên. Do đó, để nâng cao chất lượng giảng dạy các môn LLCT ở các trường đại học cần tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp, trong đó ứng dụng công nghệ thông tin, CDS là biện pháp quan trọng, có ý nghĩa cấp thiết hiện nay.

Hiện nay, mạng xã hội, di động, phân tích dữ liệu lớn, điện toán đám mây đang hình thành nên hạ tầng giáo dục số. Nghị quyết số 52-NQ/TW của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã khẳng định: “Đổi mới cách dạy và học trên cơ sở áp dụng công nghệ số,.... Khuyến khích các mô hình giáo dục, đào tạo mới dựa trên các nền tảng số”. Ngày 03-6-2020, Thủ tướng Chính phủ đã ký Quyết định số 745/QĐ-TTg phê duyệt “Chương trình “Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”, với mục tiêu đưa nước ta gia nhập nhóm 50 nước dẫn đầu về Chính phủ điện tử (EGDI). Riêng về lĩnh vực giáo dục và đào tạo, chuyển đổi số tập trung “phát triển nền tảng hỗ trợ dạy và học từ xa, ứng dụng triệt để công nghệ số trong công tác quản lý, giảng dạy và học tập; số hóa tài liệu, giáo trình; xây dựng nền tảng chia sẻ tài nguyên giảng dạy và học tập theo cả hình thức trực tiếp và trực tuyến. Phát triển công nghệ phục vụ giáo dục, hướng tới đào tạo cá thể hóa...”.

Trước tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, các trường đại học đang từng bước CDS trong giáo dục, đào tạo nói chung và trong giảng dạy các môn LLCT nói riêng. Đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại phục vụ cho dạy và học các môn LLCT luôn được chú trọng. Đồng thời, các trường đại học thường xuyên đổi mới nội dung, đa dạng hóa hình thức dạy và học các môn LLCT với nhiều hoạt động hướng tới việc bồi dưỡng và nâng cao năng lực công nghệ thông tin, trình độ ngoại ngữ của cán bộ, giảng viên, nhân viên và sinh viên nhằm đáp ứng yêu cầu CDS. Các trường đại học đã tập trung CDS vào trong dạy, học, kiểm tra, đánh giá gồm số hóa các học liệu (sách giáo khoa điện tử, bài giảng điện tử, kho bài giảng E-learning, ngân hàng câu hỏi trắc nghiệm), thư viện số, phòng thí nghiệm ảo, triển khai hệ thống đào tạo trực tuyến. Đội ngũ giảng viên đã chú trọng số hóa bài giảng, ứng dụng các phần mềm vào xây dựng bài giảng các môn LLCT, đổi mới cách thức, phương pháp giảng dạy, kỹ thuật quản lý lớp học, tương tác với người học sang không gian số, khai thác công nghệ thông tin để tổ chức giảng dạy các môn LLCT. Bên cạnh đó, toàn bộ dữ liệu về quá trình học tập của người học

cũng được theo dõi và lưu trữ bằng công nghệ chứ không phải thông qua hệ thống hồ sơ sổ sách thông thường.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả chuyển biến tích cực, quá trình chuyển đổi hoá trong giáo dục và đào tạo nói chung, trong giảng dạy các môn LLCT nói riêng trong các trường đại học ở nước ta vẫn còn tồn tại nhiều khó khăn, bất cập: Hình thức giảng dạy, ứng dụng công nghệ thông tin, thiết kế, khai thác các phần mềm vào dạy học và kiểm tra đánh giá các môn LLCT ở các trường đại học hiện nay về cơ bản tương đối mới mẻ. Theo khảo sát của Đề án “Đổi mới giảng dạy, học tập các môn lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân” do Ban Tuyên giáo Trung ương tiến hành năm 2014, trong hệ thống giáo dục quốc dân ở Việt Nam gần như chưa triển khai thực hiện (kể cả thí điểm) hình thức đào tạo lý luận chính trị trực tuyến. Có thể thấy rằng việc triển khai CDS trong giảng dạy các môn LLCT ở các trường đại học hiện nay còn chưa đồng bộ. Điều này là do cả nguyên nhân chủ quan và khách quan với những khó khăn, rào cản chính như: cơ sở hạ tầng, yếu tố con người.

2.2. Một số biện pháp nâng cao chất lượng giảng dạy các môn lý luận chính trị ở các trường đại học, đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số hiện nay

Thứ nhất, tiếp tục quán triệt, nâng cao nhận thức về ý nghĩa, tầm quan trọng của CDS trong giảng dạy các môn LLCT ở các trường đại học. Nhận thức đóng vai trò quyết định đối với hoạt động của các chủ thể. Mọi thành phần, lực lượng tham gia vào CDS trong giảng dạy các môn LLCT muốn thực hiện đúng chức năng, nhiệm vụ đòi hỏi phải có nhận thức đầy đủ trên quan điểm, đường lối của Đảng. Trong đó, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước để hoàn thiện những quy định, chế tài về thực hiện CDS trong giáo dục, đào tạo sự đồng bộ của các cấp, ngành trong quản lý chất lượng đào tạo của các trường đại học ở Việt Nam là rất cần thiết đối với mỗi nhà trường và đội ngũ giảng viên vì đây là cơ sở lý luận quan trọng để các nhà trường và đội ngũ giảng viên cùng nhau xây dựng văn hóa số trong giáo dục, đào tạo tại các trường đại học.

Thứ hai, chú trọng đào tạo, bồi dưỡng giảng viên để nâng cao chất lượng CDS trong giảng dạy LLCT. Thực tiễn khẳng định, chỉ có người thầy tốt, đủ trí tuệ, bản lĩnh và tâm huyết với nghề mới có được một bài giảng hay, thuyết phục, truyền cảm hứng đến với học viên. Đòi hỏi công tác đào tạo, bồi dưỡng giảng viên LLCT ở các nhà trường phải luôn được cấp ủy, chỉ huy các cấp quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo và phải dựa trên những tiêu chuẩn về chất lượng; khả năng, trình độ, năng lực chuyên môn. Đào tạo, bồi dưỡng về chất lượng là phải làm cho đội ngũ giảng viên được phải gắn với mô hình cơ bản của giảng viên ở cấp nhà trường; hướng tới những giảng viên có trình độ học vấn từ thạc sĩ trở lên, được đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm, đáp ứng các tiêu chí theo quy định về: phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, trình độ, năng lực, kỹ năng, phương pháp sư phạm, có khả năng phát triển toàn diện và phải được giảng dạy theo đúng chuyên ngành đào tạo. Giảng viên phải có hiểu biết sâu sắc về lĩnh vực chuyên ngành và những kiến thức, kỹ năng sư phạm để truyền thụ cho người học. Đặc biệt, cần coi trọng công tác bồi dưỡng kỹ năng công nghệ thông tin cho giảng viên với những nội dung, hình thức bồi dưỡng khác nhau, nhằm hình thành, phát triển các kỹ năng làm chủ công nghệ thông tin, đáp ứng yêu cầu chuẩn hóa đội ngũ giảng viên theo phương châm “mỗi giảng viên là một kỹ thuật viên IT”, đáp ứng yêu cầu CDS. Để thực hiện được các nội dung này, cần thông qua nhiều hình thức,

biện pháp cụ thể như: tập huấn giảng viên, sinh hoạt học thuật, thông tin khoa học, tăng cường cho giảng viên đi thực tế tại đơn vị cơ sở.

Thứ ba, phát huy vai trò đội ngũ giảng viên nhằm nâng cao chất lượng CDS trong quá trình giảng dạy LLCT. Đề bài giảng LLCT phong phú, sinh động, nhuần nhuyễn giữa lý luận và thực tiễn, giảng viên phải luôn bám sát sự phát triển mới của thực tiễn thế giới, của đất nước và đặc thù nhà trường để bổ sung kiến thức một cách thường xuyên vào bài giảng; phải cập nhật những vấn đề mang tính thời sự, cần thiết để làm cho bài giảng trở nên sinh động, có tính thuyết phục cao, không lạc hậu, đi sau so với thực tiễn. Đồng thời, mỗi giảng viên cần tập trung quán triệt sâu sắc quan điểm, chủ trương về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đào tạo, nhất là quan điểm, chủ trương của Đảng về đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Mặt khác, giảng viên phải không ngừng tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất chính trị, đạo đức nhà giáo và tích cực tự học tập, nghiên cứu nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm thích ứng với yêu cầu CDS; sử dụng sáng tạo các phương pháp dạy học tích cực bảo đảm phù hợp với từng chuyên ngành và đối tượng người học; làm chủ phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong quá trình giảng dạy; làm chủ phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong quá trình giảng dạy. Bởi chính từ sự say mê, tâm huyết, trách nhiệm mà giảng viên không ngừng học tập, tự mình trau dồi, tích lũy kiến thức ở mọi nơi, mọi lúc và dưới mọi hình thức; tự mình rèn luyện kỹ năng, phương pháp sư phạm, nhất là việc sử dụng các phương pháp dạy học sử dụng mạng Internet và các thiết bị hỗ trợ dạy học thông minh, đa dạng hóa sự tác động tới các giác quan của người học, giúp họ lĩnh hội kiến thức các môn lý luận chính trị một cách hiệu quả hơn.

Thứ tư, tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị bảo đảm cho nâng cao chất lượng CDS trong giảng dạy các môn LLCT. Cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học được xem là một nhân tố quan trọng, là điều kiện thiết yếu của quá trình đào tạo ở mỗi nhà trường mà nếu thiếu nó thì việc giảng dạy sẽ khó có thể diễn ra, hoặc nếu có diễn ra thì cũng trong một trạng thái không hoàn thiện, không đầy đủ. Do đó, để nâng cao chất lượng CDS trong giảng dạy các môn LLCT, các nhà trường cần nâng cấp hiện đại hóa cơ sở giảng đường, trang thiết bị kỹ thuật dạy học; xây dựng và phát triển hạ tầng công nghệ theo hướng đồng bộ, tập trung, thống nhất, hệ thống phương tiện dạy học, giáo trình, tài liệu dạy học; bổ sung kết nối mạng internet, thiết bị công nghệ thông tin và các thiết bị dạy học hiện đại khác; đẩy mạnh quá trình mã hóa, số hóa toàn bộ cơ sở dữ liệu dùng chung phục vụ học tập, giảng dạy và nghiên cứu khoa học, nhất là hệ thống giáo trình, tài liệu, sách tham khảo, chuyên khảo, bài giảng, ngân hàng đề thi, đáp án; các đề tài, sáng kiến khoa học trong các kho quản lý dữ liệu... Đồng thời, phải chú trọng việc bồi dưỡng cho giảng viên, sinh viên khai thác, sử dụng thành thạo, có hiệu quả các phương tiện, thiết bị dạy học hiện đại. Có như thế thì mới nâng cao được chất lượng CDS trong quá trình giảng dạy.

3. KẾT LUẬN

Nâng cao chất lượng giảng dạy các môn LLCT ở các trường đại học, đáp ứng yêu cầu CDS đòi hỏi phải kết hợp linh hoạt giữa hình thức dạy học trực tuyến và hình thức dạy học truyền thống có sự hỗ trợ của công nghệ thông tin giúp người học làm chủ kiến thức nhờ vào việc khai

thác được những ưu thế của cả hai hình thức học tập với ứng dụng của công nghệ thông tin. Cùng với sự phát triển của công nghệ và xu thế hội nhập với nền giáo dục thế giới, với khả năng linh hoạt, tương tác, tự học, CDS góp phần đổi mới phương pháp dạy học, cải tiến và nâng cao tính tích cực về chất lượng đào tạo toàn diện. Tuy nhiên, việc khai thác và ứng dụng CDS trong dạy học tùy thuộc rất nhiều vào yếu tố con người và cơ sở vật chất của cơ sở đào tạo. Do đó, hiểu đúng về CDS, nghiên cứu, xây dựng lộ trình thực hiện CDS hợp lý và áp dụng rộng rãi để có thể đưa ra kết luận mang tính khoa học, thúc đẩy nâng cao chất lượng giảng dạy các môn LLCT trong các trường đại học ở Việt Nam hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập I. Nxb. CTQG Sự thật, Hà Nội.
2. Thủ tướng chính phủ (2020). *Quyết định số 749/QĐ-TTg về Chương trình CDS quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030*.
3. Bộ Thông tin và Truyền thông (2019). *Đề án CDS quốc gia*. Dự thảo 1.0 ngày 04/4/2019.

IMPROVING THE QUALITY OF TEACHING THEORY SUBJECTS AT UNIVERSITIES, TO MEET THE CURRENT REQUIREMENTS IN THE DIGITAL TRANSFORMATION AT PRESENT

Abstract: *The fourth industrial revolution has been posing new opportunities and challenges for the performance of teaching and scientific research for each lecturer at universities. The urgent issue is how to improve the quality of teaching political theory subjects, to meet the requirements of digital transformation in order to develop the capacity and qualifications of each lecturer, to help achieve the goals of educations and training. The article focuses on analyzing the requisite and proposing some solutions to improve the quality of teaching political theory subjects at universities, to meet the current requirements of digital transformation.*

Keywords: *Digital transformation, political theory, university.*